

Kuopion kaupunki

Lapsiperhepalvelujen tukipalvelut
Sari Kaarina Räsänen

16.11.2021

Sosiaali- ja terveysministeriö

Lausuntopyyntö 11.11.2021

Lausunto / Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lastensuojelulain 13 b §:n muuttamisesta

Lapsilla on oikeus erityiseen suojeluun ja huolenpitoon. Perus- ja ihmisoikeudet ja niitä turvaava lainsäädäntö luovat perustan lastensuojelutyölle. Lastensuojelun lähtökohtana ja palvelujen toteuttamisen periaatteena on aina lapsen etu. Yhdistyneiden kansakuntien (YK) lapsen oikeuksien yleissopimuksen (Sops 59–60/1991; Lapsen oikeuksien sopimus) 3 artiklan mukaan kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskeva lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.

Lastensuojelun sosiaalityö on vaativaa erityistason asiantuntijatyötä. Lastensuojelulaissa mainituista velvollisuuksista useimmat koskevat juuri lapsen asioista vastaavaa sosiaalityöntekijää, jolla on kokonaisvastuu siitä, että asiakkaana olevan lapsen oikeus tasapainoiseen kehitykseen ja hyvinvointiin turvataan lastensuojelulain 4 a § 1 momentin mukaisesti.

Hallituksen esityksen tavoitteena on vahvistaa lapsen oikeuksien toteutumista lastensuojelussa sekä turvata lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun tavoitteiden toteutuminen. Laissa säädettäisiin lastensuojelun sosiaalityön henkilöstömitoituksesta. Tavoitteen saavuttamiseksi säädettävällä henkilöstömitoituksella vähennetään lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän työkuormitusta ja tätä kautta parannetaan sosiaalityöntekijän mahdollisuuksia perehtyä lapsen asioihin ja sosiaalityön tekemiseen lapsen etua ja oikeuksien toteutumisesta parhaalla mahdollisella tavalla toteuttaen.

Lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä on keskeinen tehtävä lapsen edun ja osallisuuden varmistamisessa, hänen on huolehdittava, että nämä toteutuvat lastensuojelussa. Lastensuojelulaki korostaa lapsen asianosaisuutta kaikissa lastensuojeluprosessin vaiheissa. Lastensuojelun henkilöstömitoituksen vahvistamisella voidaan nykyistä paremmin varmistaa lapsen todellinen osallistuminen omien asioidensa hoitoon.

Lastensuojelupalvelujen tarpeen kasvu on ollut jatkuvaa valtakunnallisesti. Tämä näkyy myös lastensuojeluilmoitusten määrän kasvuna. Painopisteen siirto raskaista, korjaavista palveluista varhaisessa vaiheessa tukeviin peruspalveluihin ei ole onnistunut. Usein myös reagointi lastensuojelun avun tarpeeseen viivästyy puutteellisten henkilöstöresurssien vuoksi. Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten määrä

ja sijoittamisen kokonaiskustannukset ovat jatkuvassa kasvussa. Osasyynä tähän on se, että lasten ja nuorten mielenterveyttä tukevia ja hoitavia palveluja on ollut vaikea saada tai niitä ei ole ollut saatavilla. Tämä ongelma näyttäytyy valtakunnallisena. Lastensuojelu ei yksin pysty vastaamaan paljon tukea tarvitsevien lasten, nuorten ja perheiden tarpeisiin. Palvelujärjestelmän eri sektoreiden tulisi toimia yhteen, jotta lapset, nuoret ja perheet saisivat tarvitsemansa palvelut mahdollisimman varhain ja oikea-aikaisesti.

Sosiaalityön henkilöstömitoituksella on suora vaikutus sosiaalityöntekijöiden työtyytyväisyyteen, työturvallisuuteen, työnkuormaan ja tavoitettavuuteen. Kohtuuttoman suuri työmäärä, palkkaus, työn heikko arvostus ja lastensuojelun julkisuuskuva eivät houkuttele sosiaalityöntekijöitä alalle. Sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuus, pätevien sosiaalityöntekijöiden rekrytointivaikeudet ja henkilöstöresurssinpuute heijastuvat suoraan asiakastyöhön negatiivisesti ja ovat haaste lapsen oikeuksien ja lastensuojelun toteutumisen kannalta. Riittävällä henkilöstömitoituksella edistetään ja parannetaan lapsen oikeuksien ja oikeusturvan toteutumista lastensuojelussa. Paremmalla henkilöstömitoituksella sosiaalityöntekijällä on riittävästi aikaa perehtyä lapsen asioihin ja olosuhteisiin. Yksilökohtaisen lastensuojelutyön lisäksi sosiaalityöntekijällä tulee olla aikaa myös asianmukaisen ja perusteltujen hallintopäätösten tekoon. Huomioitavaa on mm. päätösten oikea-aikaisuus, vaikuttavuus ja suhteellisuusperiaate. Kunta on järjestämisvastuussa lastensuojelulain mukaisista palveluista. Kunnan on huolehdittava palveluiden järjestämisestä sisällöltään ja laajuudeltaan sellaiseksi kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Sääntely henkilöstömitoituksen osalta takaa yhdenvertaisen lastensuojelun palveluiden saatavuuden hyvinvointialueiden sisällä mutta myös valtakunnallisesti.

Hallituksen esityksellä eduskunnalle laiksi lastensuojelulain 13 b §:n muuttamisesta on kustannusvaikutuksia sekä kunta- että hyvinvointialueen rahoitukseen mahdollisten henkilöstöresurssien lisäämisen kautta. Kunnille ja hyvinvointialueelle kohdentuva lisärahoitustarve on huomioitava asian valmistelussa.

Lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden asiakasmäärien rajaaminen hallituksen esityksen mukaisesti on perusteltua. Riittävän henkilöstöresurssien varmistamiseksi lastensuojelussa tarvitaan riittävä rahoitus, sosiaalityöntekijöiden koulutuspaikkojen lisääminen, työntekijöiden pysyvyys, eettisesti kestävä työskentely, toimiva verkostoyhteistyö, peruspalvelujen saatavuus mm. mielenterveys- ja päihdepalvelut sekä yliopiston ja lastensuojelun tiivistä yhteistyötä. Aikataulu tavoitteena olevan henkilöstömitoituksen kohentamiseksi on nopea, eikä välttämättä tällä aikajänteellä ole mahdollisuutta vaikuttaa työntekijöiden saatavuuteen. Valvonnan kannalta tilanne saattaa aiheuttaa haastetta.

Kuopion kaupunki

Lapsiperhepalvelujen tukipalvelut
Sari Kaarina Räsänen

16.11.2021

Sari Kaarina Räsänen
vs. sosiaalityön päällikkö

Asiakirja on allekirjoitettu koneellisesti Kuopion kaupungin asianhallintajärjestelmässä. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Sosiaali- ja terveysministeriö